

Worship

God

In

Spirit & Truth

Subɔ Mawu Le Gbɔgbɔ Kple Nyatefe Me

Randolph Dunn ye nye esia

Ame akpa gãto, ne menye wo katã o la, fifia kple le blema ke la, de ta agu na nuwɔwɔ aɔe. "Amegbetɔ gbãto vɔna na nɔsẽ fe ɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔ; esubɔa dzɔdzɔmenudzɔdzɔ ɔɔɔɔɔɔ si gɔme mate ɔu ase o. Dzɔdzɔmenɔsẽ sɛɔɔwɔ, abe ahom, tsidɔɔ, anyigbauuuu, anyigbauuuu, dzotowo, dzo, dzoxɔxɔ, kple vuvu ene, kpɔkpɔ wɔ dɔ ɔe amegbetɔ fe susu si le kekem ɔe enu la dzi nɔto. Wogayɔa agbemenu siwo womate ɔu aɔe o la be 'Mawu fe nuwɔnawo' kple 'Providence fe yeyi yi yaylawo.'"

"Wonya be to mawo fe hatsotso alafa atɔ va ɔo alafa aɔe kple woawo nɔto fe nɔtinya si le wo ɔokui si ku ɔe hadome kple mawusubɔsubɔ fe nɔɔɔyi ɔu le wo ɔokui si le wo ɔokui si le wo ɔokui si le wo nɔewo gbɔ kenken negbe kadodo si nɔa wo nɔewo gbɔ yeadewoyi le wofe anyigbamamawo fe lifowo dzi ko.

Ra, si nye wofe yemawu, kple Osiris, si nye tsiẽfe fe mawu nɔ blema Egiptetɔwo si, evɔ Babilon, Hela, kple Roma ya subɔa glimemawuwo.

Egbea xexeamenɔlawo fe akpa ɔɔɔɔɔ aɔe nye Kristotɔwo, Yudatɔwo, kple Moslemɔwo siwo subɔa Mawu alo Yehowa, Mose kple Abraham fe Mawu, alo Allah, Mawu si Moslemɔwo subɔna. Masɔmasɔ gãwo le wo dometo ɔɔɔɔɔ dome kple wo dometo ɔɔɔɔɔ dome. Xexeame fe akpa ɔɔɔɔɔ bubu lé dzixɔsewo abe Buddha-subɔsubɔ kple Hindu-subɔsubɔ ene me ɔe asi. Ke hã, bubuwo li abe alesi wòle le dukɔ gbãtowo me ene siwo si wofe 'gbɔgbɔme' dzixɔse siwo ɔu wodea bubui le yeyi yi aɔe me.

Kpɔɔɔɔ siawo fia asi amegbetɔ fe nɔnɔme vevi aɔe si nɔ anyi tso nuwɔwɔ me, si nye didi be yeade bubu ame ɔu ahade ta agu na nu aɔe.

Amegbetɔ fe dzi fe nɔnɔme le vevie wu na Yesu gblɔ be "Naɔ Afetɔ wò Mawu kple wò dzi blibo kple wò luɔ blibo kpakple wò tamesusu blibo. Esiae nye sedede gbãto gã la. Eye evelia le abe esia ene: Lɔ hawòvi abe ɔokuiwò ene. Se eve siawo dzie Se kple Nyagblɔɔilawo nɔ te ɔo".. Emegbe Yesu gblɔ se yeye aɔe be: "Mena mi be mialɔ mia nɔewo: abe alesi melɔ mi ene la, miawo hã mialɔ mia nɔewo. To esia me la, amewo katã anya be nye nusrɔlawo mienye ne mielɔ mia nɔewo".

Wobua Biblia fe dzi be enye seselelãme fe dzodzrowo kple nuɔɔɔɔɔzroamewo fe nɔfe eye woxɔa nunya kple agbenyuinɔnɔ fe nɔtetewo hã nenema ke-togbo be wogblɔna be luɔ gbɔe esiawo tso godoo hã la, .tso The International Standard Bible Dictionary me.

Nyabiasewo

1. Nɔtinya me nɔnɔɔɔɔ ɔe fia be tso gɔmedzedzea me ke la, amefomea de ta agu na nu aɔe.
T. ___ F. ___ .
2. Vovototo gã aɔe le subɔsubɔha vovovoawo katã dome kple wo dome.
T. ___ F. ___ .
3. Sedede gãtowoe nye
 - a. ___ Lɔ Mawu
 - b. ___ Lɔ hawòvi
 - c. ___ Milɔ mia nɔewo
 - d. ___ Nusiwo katã le etame
4. Amegbetɔ fe dzi nye efe seselelãmewo fe nɔfe, agbenyuinɔnɔ fe ɔoɔo, efe ememe amenyenye.
T. ___ F. ___ .

5. Tadedeagu nye lɔlɔ, tadedeagu, bubudede ame ɲu eye menye nuwɔna aɔe si wowo kple susu sue aɔe alo susu aɔeke kura o.

T. ___ F. ___ .

Nusɔsrɔ 2 lia.

Dzi Tadedeagu.

"Eye Mawu kpɔ bena, amegbetɔ fe vɔɔɔinyenye lolo le anyigba dzi, eye be efe dzimesusuwo katã nye vɔ ko ɔaa. Eye Afetɔ la trɔ dzime be yewo amegbetɔ ɔe anyigba dzi, eye wòte ɔe edzi le efe dzi me".

Mixa ɲɔ agbalɛ na Israel-viwo be "Nukae matsɔ ava Yehowa ɲkume?" eye emegbe wògbɔ nya geɔe siwo ate ɲu adzɔ le nyabiase bubuwo fe nɔnɔme me. Efo eta be, "Amegbetɔ, eɔe nu si nyo la fia wò, eye nukae Yehowa di tso asiwò, negbe be nàwɔ nu dzɔdzɔe, alɔ nublaniukpɔkpɔ, eye nàzɔ ɔokuibɔbɔtɔe kple wò Mawu"?

Yesu gbɔ na Satana be "De ta agu na Afetɔ, wò Mawu, eye nàsubɔ eya ɔeka ko". Yesu yɔ nya tso Yesaya 29:13 me na Farisitɔ siwo léa kɔnyinyiwo me ɔe asi la dometɔ aɔewo be: "Ame siawo tɔɔa wofe nuyiwo dea bubu ɲunye le gota, gake wofe dzi le adzɔge tso gbɔnye, wosubɔam dzodzro, wofe nufiafiawo nye se siwo amewo fia ko". Tadedeagu dzodzro bubuwomawudɔlawo, trɔwo, amewo, numanyalawo, kple abosam subɔsubɔ hã le eme.

Yesu tɔo efe ɲutilã ɲutilã sa be eya koe nye vɔsa si ate ɲu aɔe nuvɔ ɔa le amegbetɔ ɲu. Mawu xɔ efe vɔsa si wòtɔo fɔe tso yɔdo me to esia me wòkpɔ avadziɔɔɔ ɔe ku dzi kple Satana fe asiléle ɔe amegbetɔ dzi. Tɔtɔsɔke kple avuléle fe mɔnukpɔkpɔ va su amesiwo katã tiaa be yewo aɔo ɲu ɔe Kristo ɲu ahaɔo toe la si. Amesiwo wodzra wo kple Mawu dome ɔo to nuvɔ tɔtɔsɔke me la ɔea wofe lɔlɔ fiana le bubudede eɲu, bubudede eɲu kple tadedeagu ne me.

Ame aɔe tɔo eɔokui na alo nye mawusubɔla ne tso efe ememe, luuɔ, kple dzi me la, esubɔa Mawu to efe ɔo nyuiwo wɔwɔ me eye wòdea bubu alo bubudede efe Mawu ɲu. Amegbetɔ ate ɲu abu ame aɔe be enye Kristotɔ veviedonula si nye mawusubɔla ɲutɔ, to ɲkuléle ɔe ɔo nyui siwo katã wòwɔna ɲu gake menya nusi uãe wòwɔ ɔawo kura o. Le kpɔɔeɲu me, efe didi be yeade dzesi amegbetɔ, alo be yeakpɔ Mawu fe fetu to Efe sededewo dzi wɔwɔ me menye tadedeagu vavãtɔ o elabena bubu, bubu, alo bubudede ame ɲu mele eme o. Nuwɔna menye tadedeagu o, togbɔ be ate ɲu aɔe vi na ame aɔe negbe ɔe wòdzɔ tso ame ememetɔ si lɔlɔ uã me hafi. Mawu ɔeka koe nya tamedɔo si le amegbetɔ fe "dzi" ɲu. Lɔlɔ, xɔse kple nuwɔna hiã na tadedeagu.

Nyabiasewo

1. Ame fe tadedeagu ate ɲu anye dzodzro eye Mawu malɔ ɔe edzi o.
T. ___ F. ___ .
2. Esi Yesu wɔ Mawu fe lɔlɔnu le eɔokui tɔtɔsɔ sa vɔe ɔeka kolia si dze Mawu ɲu me la, esubɔ Mawu.
T. ___ F. ___ .
3. Nukae nye avadziɔɔɔ ɔe ku dzi?
 - a. ___ .Kristo fe atitsoga
 - b. ___ .Kristo fe nuvɔvɔsa
 - c. ___ .Kristo fe tsitrestiti
4. Amewo menya nenye be ame fe ɔo nyui wɔwɔ nye tadedeagu alo nuwɔna be yeaxɔ kafukafu tso ame bubuwo gbɔ o.
T. ___ F. ___ .
5. Esi Mawu nya amegbetɔ fe dzi ta la, enya ne ame fe tadedeagu nye nu ɲutɔɲutɔ eye wònye nyatefe alo dzodzro.
T. ___ F. ___ .

Nusɔsrɔ̃ 3 lia.

Amekae Woasubɔ?

“Mawu nye gbɔgbɔ, menye ɲutilã me tɔ o, eye ele be esubɔlawo nade ta agu le gbɔgbɔ me, menye kɔnuwɔwɔ o ke boɲ seselelãme kple lɔlɔ dɛdɛfia ememetɔ kple le nyatefe me la, nu ɲutɔɲutɔ kple nyatefetɔ menye alakpa kple avatso o. Ame ate ɲu akpɔ sidzedze (nyatefe) katã gake lɔlɔ manɔ esi o ekema efe tadedeagu ya nye nusi dzi womate ɲu alɔ̃ dɔ o. Enye dzodzro eye mefia naneke o.

Yohanes 4 kpukpui 24 dɛ gbefãe be “‘Mawu nye Gbɔgbɔ.’ Nyatefenya bɔbɔetɔ kekeake, gake goglotɔ kekeake, siwo ge dɛ to si kuna dzi kpɔ la dometɔ dɛka le nya siawo me Wofe nyatefea nye dɛdɛfia fe ɲutikɔkɔe gãwo dometɔ dɛka eye wòdɔa amegbetɔ fe susu fe nyatafofo vodadatɔe dɔ.

1. Mawu vo kenken tso te fe kple ɲeyiyi fe sedɔfewo katã me eye le esia ta menye te fe dɛka koe wòle le gbedoxɔwo me o.
2. Be Mawu menye ɲutilãmenuwo abe alesi trɔsubɔlawo ulia nyae ene o.
3. Be Menye ɲusɛ si me susu mele o, abe alesi dzɔdzɔmenɲutinunyala [ame aɔewo] susui ene o, ke boɲ Ame aɔee wònye.
4. Be wodoe dɛ dzi wu gbedoxɔwo, vɔsawo, kple bubuawo fe hiahiãwo katã, siwo dɛa vi na amegbetɔ, gake menye na Mawu o.”

Nyanyuigbalɛ si fe akpa enelia, axa 10. 149, J. W. McGarvey kple Philip Pendleton fe agbalɛ

Ɖɔɲɔla gblɔ be Mawu fe nɔnɔmee nye:

- Lɔ̃
- Agbe
- Nyatefe
- Dzɔdzɔe, kɔkɔe kple dzɔdzɔenyenyeye
- Nublanuikpɔla
- Ɖutifafa
- Toa anukuare

Nukae Dzea Mawu Ɖu?

“Nukae Yehowa di tso mia si negbe be miawɔ nu dzɔdzɔe, eye mialɔ̃ nublanuikpɔkpɔ, eye miazo dɔkuibɔbɔtɔe kple miafe Mawu” tso Mixa 6 kpukpui 8) me? Yesu meyra o, ke boɲ nya sesɛwo nɔ esi na subɔsubɔhakplɔla siwo mewo dɛ Afetɔ la fe nudidiwo dzi o: “Baba na mi, mi sefialawo kple Farisitɔwo, mi alakpanuwɔlawo, mietsɔa miafe nu uewɛ-mi, aɲɔ, kple kumin fe akpa ewolia [nu ewolia] nana [nuku suetɔ kekeake gɔ̃ hã]. nublanuikpɔkpɔ, kple nutefewɔwɔ, dɛ wòle be nàwɔ evelia, ewɔ mɔɲe aɔaba afu gbãtɔa dzi o.” Kplɔla siawo bia sea fe ɲutilã fe akpa si wosusu be yewowɔ dɛ Mawu fe nudidi dzi gake wonje aɔaba fu Efe tamedɔdɔ, Efe nɔnɔme dzi.

Le Todzimawunya, Mateo 5 lia me la, Yesu de dzesi nuwɔna kple nɔnɔme geɔe siwo doa dzidzo nɛ, to gbɔgbɔ be “Woayra” si fia be Mawu fe nu dzea eɲu eye wòwɔa yayra na amesiwo nye:

- a. **Ame dahe le gbɔgbɔ me**— amesiwo de dzesi woawo ɲutɔ fe nuvɔwɔwɔ kple Mawu fe dzɔdzɔenyenyeye.
- b. **Mifa konyi**— amesiwo mekpɔ dzidzo dɛ wofe gbɔgbɔ me gbɔdzɔgbɔdzɔ ɲu o tɔ wu amesiwo mekpɔ dzidzo dɛ wofe ɲutilã me nɔnɔme sesɛ si le agbe me ɲu o.
- c. **Bɔkɔ**— amesiwo menye dadalawo, dadalawo alo dadalawo o.
- d. **Dzɔdzɔenyenyeye fe dɔwuame kple tsikɔwuame**, – amesiwo le didim yesiayi be yewoanya nu si le etefe eye wòdzea Mawu ɲu ahawɔe.
- e. **Nublanuikpɔla**— Nublanuikpɔkpɔ, menye ɔɲnudɔdrɔ̃ alo fɔbubu ame o.
- f. **Dzadzɛ le Dzi me**— amesiwo nye anukwareɔilawo, amesiwo mevo tso nusi nye alakpa me, abɔdɛviwo tso nusianu si fo dɔ, wɔa ahasi, gblɛa nu le ame ɲu me

g. Njutifafawɔlawo– amesiwo le njutifafa me kple wo havi amewo eye wokpena ɔe ame bubuwo nɔ be woawɔ nenema ke.

Fo nueye woawɔ nu abe amesiwo woatsɔ se si naa abloɔe la adrɔ̄ uɔnu wo ene, elabena woade uɔnudɔdrɔ̄ nublanuikpɔkpɔ manɔmee afia amesiame si mekpɔ nublanui o [abe alesi tututu Nubabla Xoxoa fe se gblɔe nɔnɔmewo nɔ bubu adeke manɔmee ene]. Nublanuikpɔkpɔ ɔua uɔnudɔdrɔ̄ dzi (Yakobo 2:12-13)! Uɔnudɔdrɔ̄ (se) bia tohehe gake Mawu kpɔa nublanui na amesiwo le Kristo me.

Yesu bia be “Miesusu be ame etɔ̄ siawo dometo kae nye afelika na ame si ge ɔe adzodalawo si me?’ Senyawo njuti nunyala la ɔe enɔ be, ‘Ame si fe dɔme trɔ ɔe enɔ.’”

“Minyo dɔme na mia nɔewo eye miakpɔ nublanui na mia nɔewo, eye miatsɔ ke mia nɔewo, abe alesi Mawu tso ke mi le Kristo me ene”.

“Mègadrɔ̄ uɔnu o, ne menye nenema o la, woadrɔ̄ uɔnu wò hã. Elabena ale si nèdrɔ̄a uɔnu ame bubuwoe la, woadrɔ̄ uɔnu wò hã”.

Ele be Kristotɔwo nakpɔ nyuie le alesi wowɔa nu ɔe a. ame sia ame si wɔ nuvevi ame si wolɔ̄; b. ame si wɔa nu vɔ̄, trɔ dzime eye wòtrɔna; kple c. ame siwo dze anyi eye wometro dzime hetrɔ va Kristo gbɔ o.

Ele be woatsɔ Mawu fe nɔnɔmewo katã ade gɔmesese si le Efe nɔnɔme alo nɔnɔme si me Mawu wɔ amegbetɔ le la me. Mawu na nunya hã amegbetɔ si ɔe mɔ nɛ be wòabu tame, abu tame, adzro nu me, ahatia nu. Amegbetɔ ate nɔ atiae be yeayi edzi anɔ Mawu fe nɔnɔme me to nyatefea gɔmesese, nublanuikpɔkpɔ, dzɔdzɔenyenye didi, kple njutifafa fe fomedodowo yometiti me, alo ate nɔ atiae be yemawɔe o ale be yeakpɔtɔ atso fomedodo si le ye kple Mawu, ye Fofɔ kple Wɔla dome la me.

Esi wònye be amewo katã wɔ nu vɔ̄ eye wohiã tsɔtsɔke ta la, tamebubunɔtete si ewɔla na la ɔea mɔ na amegbetɔ be wòatrɔ efe agbenɔnɔ, axɔ tsɔtsɔke, eye wòadze agbenɔnɔ gɔme abe Kristo ene. Na amesiwo le Kristo me Paulo nɔ bena "Eyata, abe Mawu fe duko tiatia, kɔkɔe kple lɔlɔ̄tɔ lɔlɔ̄awo ene la, mido dɔmetɔtrɔ, dɔmenyonyo, ɔkuiwɔwɔ, tufafa kple dzigbɔɔɔ. Mido dzi na mia nɔewo eye mitsɔ nya ɔe sia ɔe si miatsɔ ɔe mia nɔewo nɔ la ake mi. Mitsɔe ke abe alesi Afeto la tso ke mi ene. Eye mitsɔ lɔlɔ̄, si bla wo katã ɔekae le ɔekawɔwɔ blibo me la ɔe nɔnɔme nyui siawo katã ta". To tsitsi le wo me me la, Kristotɔwo aɔe Mawu fe nɔnɔme afia eye woade Gbɔgbɔ la fe kutsetse si nye "lɔlɔ̄, dzidzɔ, njutifafa, dzigbɔɔɔ, dɔmenyonyo, nyuiwɔwɔ, nutefewɔwɔ, tufafa kple ɔkuidziɔɔɔ" afia.

Womate nɔ ase Mawu fe nɔnɔme siwo le etame la gɔme, ase ueuẽ, aɔw wo kpɔ, akpɔ wo alo ase wo o. To nɔkuléle ɔe Yesu fe nuwɔnawo kple nɔnɔme nɔ me la, ame ate nɔ anya Fofɔ la si nye nusi tututu Yesu gblɔ na Filipino.

Míehiã lɔlɔ̄ kple tsɔtsɔke vevie. Le míafe nuvɔ̄ kple aglãdzedze fe nɔnɔme me la, míedze na ku, si dzɔdzɔenyenye bia. Mawu to Yesu fe agbenɔnɔ, ku kple tsitretsitsi dzi na mɔnukpɔkpɔ mí be woatsɔe ake mí. Ne ame aɔe xɔ Mawu fe nunana si nye tsɔtsɔke, Kristo, to kakadeamedzi kple toɔɔɔ me la, lɔlɔ̄, njutifafa kple akpedada fe nɔnɔme nɔa wofe ememe, eye didi dona tsoa eme be woade lɔlɔ̄ ma afia le mɔ vovovowo, nyagbɔgbɔ, tamesusu kple nuwɔna vovovowo me.

Nukae Mawu Kpɔna Hesea?

Amegbetɔ fe gbe alo nyagbɔgbɔ siwo dona tso amegbetɔ fe dzi me fe gbediɔɔ dzeani.

- Ga si wona alo susu siwo tae wotsɔ ga na.
- Hadzizia fe nyawo alo dzimesusu siwo nyawo he ve.
- Gbedodoɔnyawo alo dzi si ve dzi ne esesena nɛ be wòade efe seselelãmewo agblɔ gɔ̄ hã.

- Mawunya siwo wogblo alo mawunya siwo wono agbe.
- Afeto fe Fiẽnuđuđua ɖuđu alo ñkuđuđo Kristo fe avulévɔsa kple tsitrestiti dzi.
- Do kpo nufɔfofu ɖekae alo ame bubuwo tutuđu ne womefo fu o.
- Biblia xexlẽ alo ñugbledede le Mawu fe Gbedeasia ñu.
- Agbenyuinɔnɔ fe agbenɔnɔ nyui alo vɔsasa fe agbenɔnɔ.

Gbesiagbe agbenɔnɔ be wòɖe Mawu fe nɔnɔme afia alo aɖee afiae nye “...miafe ñutilãwo tsɔtsɔ sa vɛ gbagbewo, siwo wotsɔ ɖe adzɔgbe na Mawu eye wofe nu dzea eɱu. Tadedeagu sia fomevi sɔ.”

Kristotɔ akpedala adi mɔ kple mɔnukpɔkɔ siwo dzi wòato aɖe efe ñudzedzekpɔkɔ afia Kristo abe efe xɔnametɔ ene. Anɔ agbe si te ɖe Yesu fe kpɔdeɱu ñu alesi wòate ñui, eye wòadi be yease Mawu fe lɔlɔnu si wòna to apostoloawo dzi to Gbɔgbɔ Kɔkɔe la dzi la gɔme. Kristotɔ la akafui le efe nuwɔnawo katã me si me ñkuđuđo Kristo fe agbenɔnɔ, ku, ɖiɖi kple tsitrestiti dzi hã le ne ele “Afeto fe Fiẽnuđuđu” ɖum.

Nyabiasewo

1. Ame fe tadedeagu ate ñu anye dzodzro eye Mawu malɔ ɖe edzi o.
T. ___ F. ___ .
2. Esi Yesu wo Mawu fe lɔlɔnu le eɖokui tsɔtsɔ sa vɛ ɖeka kolia si dze Mawu ñu me la, esubɔ Mawu.
T. ___ F. ___ .
3. Nukae nye avadzidudu ɖe ku dzi?
a. ___ .Kristo fe atitsoga
b. ___ .Kristo fe nuvɔvɔsa
c. ___ .Kristo fe tsitrestiti
4. Amewo menya nenye be ame fe ɖo nyui wɔwɔ nye tadedeagu alo nuwɔna be yeaxɔ kafukafu tso ame bubuwo gbɔ o.
T. ___ F. ___ .
5. Esi Mawu nya amegbetɔ fe dzi ta la, enya ne ame fe tadedeagu nye nu ñutɔñutɔ eye wònye nyatefe alo dzodzro.
T. ___ F. ___ .

Nusɔsrɔ 4 lia

Ƴekayie Ame Nade Ta Agu Alo Wòle Be Wòade Ta Agu?

To vɔsa gbagbe nyenye me la, ame aɖe ade ta agu na Mawu Ƴesiayi kple le nusianu me atɔ akpedada, ñutikɔkɔe kple kafukafu ana Mawu esime wòle mɔ siwo dzi wòato:

- a. Kpe ɖe Mawu fe vi bubuwo kple amesiwo hiã tu ñu.
 - b. De dzi fo na ame bubuwo be woanɔ agbe si me woatsɔ wo ɖokui asa vɛ.
 - c. Miɖe gbefã tsɔtsɔke kple ɖeɖekpɔkɔ fe gbedeasia; Kristo fe agbe, ku, ɖiɖi, tsitrestiti kple dzifoyiyi.
- Mele be Kristotɔwo naɖe asi le (adzudɔ, agblẽ) ame bubuwo gbɔ nɔnɔ, tutuđu alo hadede le Kristo me ɖi o, eɖanye Ƴekayi alo afikae woafu fu ɖo o. Woawɔ nutefe na wofe ɖela, na Efe Gbedeasi, na Efe amewo eye ñu makpe wo o. Paulo mekpe ñu o elabena egblo be “Nyanyui la mekpe ñu nam o, elabena enye Mawu fe ñusẽ hena ɖeɖekpɔkɔ”.

Paulo gbl̄e alea hã be “Eya ta esi wof̄o mi d̄e tsitre kpe d̄e Kristo ñu ta la, mits̄o miafe dziwo [miafe amenyenye blibo] d̄e dzifonuwo ñu, afisi Kristo b̄ob̄o n̄o Mawu fe nuḍusi me le. Mits̄o miafe susu d̄o dzifonuwo ñu, ke menye d̄e anyigba dzinuwo [nu siwo ana mia d̄okui adze eme] ñu o elabena mieku, eye miafe agbe ɣla d̄e Kristo gb̄o azo le Mawu me. Ne Kristo, si nye w̄o agbe la, d̄e ed̄okui fia la, ekema miawo hã miadze kplii le ñutik̄k̄e me.” “Mina Kristo fe ñutifafa naḍu dzi le miafe dziwo me, elabena abe ñutilã d̄eka fe ñutinuwo ene la, woȳo mi va ñutifafa me. Eye n̄ada akpe. Mina Kristo fe nya la n̄an̄o mia me f̄ũ esi miele nu fiam hele nu xl̄m̄ mia n̄ewo kple nunya blibo, eye miele psalmowo, hadzidziwo kple gb̄ogb̄omehawo dzim kple akpedada le miafe dziwo me na Mawu. Eye nu sia nu si miewo, ed̄anye le nyagb̄ogb̄lo alo nuw̄ona me o, miwo wo katã le Afet̄o Yesu fe ñko me, eye mida akpe na Mawu Fof̄o la to eyama dzi”.

Kp̄oḍeñu eve siwo gb̄ona la ku d̄e Yudat̄owo kple Tr̄sub̄olawo fe Kristot̄owo fe fuf̄ofo ñu, eye mele be woabu wo domet̄o ad̄eke be enye sedede o ke boñ be enye nuw̄ona le tefe vovovowo.

“Eyata ame siwo x̄o efe nya la x̄o nȳonȳo, eye wots̄o luwo siwo ade akpe et̄o kpe d̄e enu gbemagbe. Eye wots̄o wo d̄okui na apostoloawo fe nufiafia kple hadede, abolo ñeñe kple gbedodoḍawo.

“Amesiawo yi ñgo heno mía lalam le Troa, gake míed̄o t̄odziwo dzo le Filipi le Am̄owo Mauamauã fe ñkekeawo megbe, eye le ñkeke at̄o megbe la, míeva wo gb̄o le Troa, afisi míen̄o ñkeke adre. Helagbe me nya dialegomai, .womeḍe gbeḍe abe alesi woḍee ḡome le Biblia ad̄ewo me ene *odialegomai*, . fia be woawo dze, afo nu kple ame d̄eka, auli nya, adzro nu me].kpli wo, eye w̄oḍe be yeadzo le ñuf̄oke, eye w̄odidi efe nuf̄ofo d̄e edzi vasede z̄atitina

Menye kpekpe d̄ekae le ñkeke ad̄e koñ dzi koe tadedeagu na Mawu to sub̄osub̄o, nufiafia, hadzidzi, kple nuxl̄ame me ko o.

Nyabiasewo

1. Xekaȳe w̄ole be Kristot̄o nasub̄o Mawu?
 - a. ___ Gbe sia gbe
 - b. ___ Kwasiḍagbewo
 - c. ___ a kple b
2. Taḍozinu si le wo fofo fu d̄ekae ñe nye be
 - a. ___ Mitu mia n̄ewo d̄o
 - b. ___ Hadede kple ame bubuwo
 - c. ___ De nutefew̄owo fe dzi fo
 - d. ___ Nusiwo katã le etame
 - e. ___ a kple b
 - f. ___ a kple c
3. Ele be Kristot̄o fe susu n̄an̄o Mawu fe ñudzedzekp̄okp̄o ñu t̄so wu be w̄oanye ame si naa dzidzeme ame
T. ___ F. ___ .
4. Ele be woasr̄o kp̄oḍeñu siwo le Nubabla Yeyea me.
T. ___ F. ___ .
5. Nu sia nu si Kristot̄o awo la, ele be woats̄o akpedada aw̄e.
T. ___ F. ___ .

Nus̄osr̄o 5 lia

Afikae Ame Nade Ta Agu Le?

Esi Mawu ɔ Israel-viwo tso Egiptetɔwo fe kluvinyenye me la, ewo nubabla kpli wo si me takpegbadɔ aɔ si me Efe nunɔla sa vɔ na Mawu le. Fe geɔde le wofe nɔnɔ le Njugbedodonyigbaa dzi megbe la, Salomo tu gbedoxɔ ɔ Yerusalem hena wofe tadedeagu kple vɔsawo. Fe aɔewo megbe la Yesu gblɔ na Samaria nyɔnu be "Nyɔnu xɔ dzinye se, yeyiɔ aɔde gbɔna si me mɔsubɔ Fofɔ la le Gerizim to dzi alo le Yerusalem o Yohanes 4 kpukpui 21. Le Nubabla Yeye si gbɔna me la, tadedeagu manɔ gbedoxɔ siwo amegbetɔwo wɔ alo tefe aɔewo koŋ o ke boŋ le amegbetɔ fe dzime, efe gbedoxɔ me."

Nubabla Yeyea ɔ Nubabla Xoxoa fe Gbedoxɔ me tadedeagu ɔ. "Subɔsubɔɔ si de ŋɔ wu va su Yesu si azɔ, elabena nubabla si domenɔla wɔnye la nɔ te ɔ jugbedodo siwo nyo wu dzi. Ne ɔ vodada aɔeke mele nubabla gbɔtɔa ŋu o la, anye ne mahiã be woadi evelia o, gake Mawu kpɔ nane si gblẽ le efe amewo ŋu esi wɔgbɔ be, "Kpɔ ɔ! Yehowa ye gblɔ: Njkekewo gbɔna, esime mabla nu yeye kple Israel fe afe kple Yuda fe afe. Manɔ abe nubabla si mebla kple wo tɔgbuiwo le yeyiɔ si me melé wofe asi hekplɔ wo tso Egipte-nyigba dzi ene o. Esi womeyi edzi wɔ nutefe na nye nubabla o ta la, meŋe aɔaba fu wo dzi, Afetɔ ye gblɔ. Elabena esiae nye nubabla si mabla kple Israel fe afe le yeyiɔ ma megbe, Yehowa ye gblɔ: Matsɔ nye sewo ade wofe susu me, eye manɔ wo ɔ wofe dziwo me. Manye wofe Mawu, eye woawo hã woanye nye dukɔ."

Esi Yesu tso Efe anyigbadziŋutilã na Mawu abe nuvɔvɔsa, avulévɔsa ene la, ena Nubabla Xoxoa va eme, kple efe Gbedoxɔ me tadedeagu, si Mawu tso na to Mose dzi, eye wɔtɔ Nubabla Yeye si wotu ɔ jugbedodo siwo nyo wu dzi si me ame si woɔde la nazu Mawu fe Gbedoxɔ la ɔ li: "Ɖe mienyae bena, Mawu fe gbedoxɔe mienye, eye be Mawu fe Gbɔgbɔ nɔa mia me oa? Mawu fe gbedoxɔ, Mawu atrɔ. ... "Alo ɔ mienyae be miafe ŋutilã nye Gbɔgbɔ Kɔkɔe la fe gbedoxɔ le mia me, si le mia si tso Mawu gbɔ oa?"

Esi Kristotɔwo nye Efe gbedoxɔ eye Gbɔgbɔ Kɔkɔe la le wo me ta la, ele be "woatsɔ miafe ŋutilãwo ana wɔanye vɔsa gbagbe, kɔkɔe, si dze Mawu ŋu, si nye miafe gbɔgbɔmesubɔsubɔ".

Tefe alo alesi wowɔe ŋutɔŋutɔ mele vevie o. Gake amesiwo le Kristo me fe didi, tamedoɔ, kple nɔnɔme le vevie. Alesi ame nɔa efe agbe hewɔa nu ɔ ame bubuwo ŋui, eye wɔwɔa nu ɔ eŋu to efe nunɔamesiwo, ga, yeyiɔ kple ŋutetewo nana me lae nye nu vevitɔ. Míafe vɔsa gbagbe, nuwɔna siwo le míafe agbe me la, ele be woawɔe le afisiafi tso wu be woawɔe le tefe ŋutɔŋutɔ, abe Gerizim To, Yerusalem alo solemexɔ na Mawu nye gbɔgbɔ menyɔ nu o, ŋutilã kple uu ene.

Mawu fe nɔnɔme si nye Lolɔ, dzadzɛnyenye, tufafa, dzɔdzɔenyenye, nublanuikpɔkpɔ kple nutefewɔwɔ le vevie be Kristotɔwo nanye vɔsa gbagbewo.

Nyabiasewo

1. Ɖe Nubabla Yeyea ɔ Nubabla Xoxoa me gbedoxɔ me tadedeagu ɔaa?

T. ____ F. ____ .

2. Yesu fe avulévɔsa

- ____ tsrɔ Nubabla Xoxoa
- ____ wɔ Nubabla Xoxoa dzi
- ____ ɔo nubabla yeye anyi
- ____ Nusiwo katã le etame
- ____ a kple c
- ____ b kple c

3. Kristotɔwo nye Mawu fe gbedoxɔ fifia elabena Gbɔgbɔ Kɔkɔe la le wo me.

T. ____ F. ____ .

4. Afikae ame le be wɔasubɔ Mawu egbea?

- a. ___ Gerizim Togbe
 - b. ___ Yerusalem
 - c. ___ Sɔlemeha fe kpekpewoɔfe
 - d. ___ Le amea me
5. Ɔɔɔ, dzadzɛnyenyɛ, tufafa, dzɔdzɔɛnyenyɛ, nublanuikpɔkɔ kple nutɛfɛwɔwɔ le vevie hafi Kristotɔ nanye vɔsa gbagbe.
T. ___ F. ___ .

Nusɔsrɔ 6 lia

Aleke Wòle Be Ame Nasubɔe?

Ele be nusi, amesi, yekayi kple afisi wosubɔna le gɔmesese nakpe ɔe mía ɔu míase alesi wosubɔa tae gɔme. Ne mía ɔkui tsɔtsɔ na abe vɔsa gbagbe ene nye subɔsubɔ fe agbenɔɔ la, ekema nuwɔna geɔewo li siwo ame ate ɔu awɔ eye ele be woawɔ siwo woabu be wonye tadedeagu. Gake, ele be woauã wo le didi be yewoanɔ abe Kristo ene geɔe wu to Efe kpɔɔɔɔwɔ yometiti me esime wole ɔutikɔkɔe, bubu, kafukafu, kple tadedeagu nam Mawu me.

Ele be amegbetɔ nade ta agu le efe gbɔgbɔmemenyenyɛ kple nyatefe me [tso dzi me ke menye kɔnu o], si bia sidzedze. Tadedeagu menye ɔutilãmenuwɔna aɔe, kɔnu aɔe o, ke boɔ nane si tso ememe, tso Ɔɔɔ kple didi be woade bubu, kafukafu, kple amenuveve me. Ame si mate ɔu awɔ ɔutilãmedɔ aɔeke kura o ate ɔu asubɔ Mawu ahasubɔe kokoko.

Ɔɔɔ, tadedeagu, kple kafukafu si kɔ tso amegbetɔ fe ememe, efe dzi, kple seselelãme, seselelãme, kple nɔnɔme fe nɔfe me nye subɔsubɔɔ, .tadedeagu vavãtɔ. Woate ɔu awɔ esia ɔeɔe alo fufɔfo aɔe. Nuwɔna mawo tɔgbɛ siwo me Ɔɔɔ, tadedeagu, kple kafukafu fe seselelãmewo mele o siwo wowɔ kple susu be woawɔ ɔe sedede aɔe dzi alo esiwo ku ɔe ame ɔkui ɔu dzi la nye tadedeagu dzodzro. Yesu gblɔ be “ame siawo tsɔa wofe nuyiwo dea bubu ɔunye, [wosea gbe], gake wofe dziwo [tamesusu aɔeke meli o] le adzɔge tso gbɔnye.Wodea ta agu nam dzodzro.

Ne ame fe tamesusuwo kple seselelãmewo nɔ te ɔe Mawu ɔuti sidzedze dzi eye fomedodo kplikplikpli le wo kplii dome la, ekema wona hehe wofe amenyenyɛ bliboa be woalɔ Mawu, aɔe ta agu, akafui, asubɔe, eye woade ta agu nɛ kple didi ɔutɔɔtɔ kple vavãtɔ be yewoadze ɔu [Gbɔgbɔ kple nyatefe - menye avatso alo kɔnu aɔe o]. Edzra ɔo fifia be yeasubɔ Mawu le gbɔgbɔ kple nyatefe me. Gake nukae wòle be ame nawɔ ne ele Mawu subɔm alo le esubɔm?

Ame ate ɔu axlẽ le Mose I, be esime Mawu nɔ Abraham fe dzidzimeviwo ɔem tso kluvinyenyɛ me le Egipte la, eɔo Nubabla kpli wo. Le nubabla sia me la, Etia amewo fe fufɔfo aɔe be woasubɔe abe nunɔlawo ene be woatsɔ lãwo asa vɔ na wo ɔkui kple amewo katã. Mawu to Mose dzi na mɔfiame siwo le tẽ ɔutɔ ku ɔe alesi woawɔ wofe vɔsasa subɔsubɔɔa ɔu.

Fe geɔe megbe la, Mawu va anyigba dzi le amegbetɔ fe nɔnɔme me si woyɔna be Yesu Nazarettɔ, Kristo la. Eno agbe abe Efe nuwɔwɔwo dometɔ ɔeka ene hedze ɔgɔ tetekpɔ fomevi ma ke abe amegbetɔ ene gake nuvɔ aɔeke menɔ ɔu o ale wòzu vɔsa deblibo ɔe nuvɔ ta to eɔkui tsɔtsɔ na Fofɔ la me abe uuvɔsa si hiã be woatsɔ aɔe amegbetɔ fe nuvɔwo ɔa ene. Apostolo Yohanes gblɔ le Nyadɔɔɔɔɔ 1:6 be “Etsɔ mí nunɔlawo fe Fiaɔufe na Mawu Fofɔa.”

Mɔfiame siwo Mawu na Nubabla Yeyea me nunɔlawo hã nɔ tẽ togbɔ be eto vovo kura tso Nubabla Xoxoa me tɔwo gbɔ hã. Ele be Nubabla Yeye nunɔlawo, ɔutsuwo, kple nyɔnuwo le Kristo me, nanye vɔsa gbagbewo esi

- Nusrɔlawo va fo fu be yewoagbã abolo.
- Wofo hame la nu fu ɔkae wo ka nya ta.
- Wofo ameha la nu fu ɔkae - tso leta aɔe yi.
- Ne mieva fo fu be yewoawu nu.
- Le mokaname hamemegã nuwɔlawo katã nkume.
- Tso ɔka yi na Satana.
- Xlẽ Nɔɔlawo eye nãfia nu na wò gɔmesese eye nãɔ to ame bubuwo fe gɔmesese.
- Midzi ha na mia nɔewo.
- Ne hame bliboa va fo fu ɔe tefe ɔka.

Paulo tso mɔfiame siawo na Korinto Kristotɔwo be woaɔ nuwɔnawo ɔo ne wofo fu. Amesiame si gblɔa nya ɔi la foa nu na amegbetɔwo hena wofo nɔsɛdodo, dzidefoname kple akɔfafa. Ame si doa gbe si ame siwo fo fu menya o la tua eɔkui ɔo, ke ame si gblɔa nya ɔi la tua hame si fo fu la ɔo. Medi be mia dometɔ ɔe sia ɔe nafo nu le gbegbɔgblɔ siwo mienya o negbe ame siwo fo fu la me gake madi be miagblɔ nya ɔi wu. Ame si gblɔa nya ɔi la lolo wu ame si doa gbe bubuwo, (negbe ɔe wòɔa nu gɔme, ale be hame la natu ame ɔo.”

Nenema kee wòle le wò hã gome. Negbe ɔe nɔdo a gbe siwo gome woate nu ase hafi la, aleke ame aɔe awɔ anya nya si gblɔm nɛle? ɔeko nãɔ nu fom le yame. ɔikekemanɔmee la, gbegbɔgblɔ fomevi vovovowo le xexeame, ke hã gɔmesese aɔeke mele wo dometɔ aɔeke nu o. Ekema ne nyemese nya si gblɔm ame aɔe fe gɔmesese gome o la, ke amedzroe menye na nufola, eye eya hã nye amedzro nam.

Meda akpe na nye Mawu mefoa gbegbɔgblɔwo (gloóssais) wu mi katã; ke hã le hame fe takpekpe me la, anyo nam wu be magblɔ nya atɔ kple nye gɔmesese, be mate nu afia ame bubuwo hã, wu nya akpe ewo le gbe si nyasela aɔeke mese o me. Eyata ne hame bliboa va fo fu ɔe tefe ɔka, eye wo katã wofo nu kple gbegbɔgblɔ bubuwo (gloóssais), eye ame siwo menya nu o alo dzimaxɔsetɔwo va la, ɔe womagblɔ be wò susu medzo oa? Gake ne amewo katã gblɔ nya ɔi, eye dzimaxɔsetɔ alo ame si menya nu tso enu o va la, wo katã wobu fɔe. Eye aleae woɔa efe dzi fe nya yaɔlawo fiana; eye ale, ne edze anyi ɔe mo dzi la, aɔe ta agu na Mawu eye wòaka nya ta be Mawu le mia dome vavã. Ekema nɔviwo, aleke wòle? Yesiayi si miefo fu la, psalmo le mia dometɔ ɔesiade si, nufiafia le esi, aɔe le esi, ɔeɔfia le esi, gɔmedeɔe le esi. Mina woawɔ nuwo katã hena tutuɔo. Ne ame aɔe doa gbe ɔka (gloósses) la, ne ame eve alo ne mede ɔeke o la, etɔ nãɔ wo nɔewo yome, eye ɔka naɔe egɔme. Ke ne gbegɔmedeɔa meli o la, nezi ɔoɔe le hamea fe takpekpea me, eye wòafɔ nu na eɔkui kple Mawu. Nyagblɔɔila eve alo etɔ nafo nu, eye ame mamleawo nãɔ uɔnu. Ke ne woɔe nane ɔe go na ame bubu si bɔbɔ nɔ afima la, gbãtɔa nazi ɔoɔe. Elabena mi katã miate nu agblɔ nya ɔi ɔekaɔka, ale be amewo katã nasrɔ nu eye dzi nãɔ wo fo. Eye nyagblɔɔilawo fe gbɔgbɔwo bɔbɔ ɔe nyagblɔɔilawo te. Elabena menye Mawue na tɔtɔ o, ke boɔ nutifafae, abe alesi wòle le ame kɔkɔewo fe hamewo katã me ene. Mina miafe nyɔnuwo, alo mia srɔwo, nazi ɔoɔe le hameawo me, elabena womede mɔ na wo be woafɔ nu o; ke ele be woabɔbɔ wo ɔkui, abe ale si Se la hã gblɔe ene. Eye ne wodi be yewoasrɔ nane la, mina woabia woawo nutɔ srɔnutsuwo le afeme; elabena enye nkpe na nyɔnuwo be woafɔ nu le hame fe takpekpe me. Mina woawɔ nuwo katã le bubu me, eye nufola ɔka naɔe nɔvi yome, menye wo katã woafɔ nu le yeɔyi ɔka me o.”

Amemabumabu, zitɔtɔ, kple tɔtɔ nɔ Korintotɔwo fe takpekpe me. Be Paulo naɔ kuxi sia ɔo la, enlɔ bena:

- Ele be nyagblɔɔilawo nafo nu ɔe wo nɔewo yome, ke menye le yeɔyi ɔka me o.
- Ele be nufolaawo nazi ɔoɔe ne womete nu se wofo gbea gɔme o eye ame aɔeke meli be wò aɔe egɔme o.
- Ele be nufolaawo naɔli wo nɔewo esime wole nu fom na takpekpea elabena Mawu menye tɔtɔ fe Mawu o.
- Ele be nyagblɔɔilawo srɔwo nade bubu wo srɔnutsuwo nu to nyabiabia wo le dutofo me, ke boɔ woadi numekɔ le wofo afewo me le adzame.

- “Mina woawo nuwo KAtã le mo nyuito nu eye woawo le do do nu” MEFA be ele be do do alo konu a de si wo do anyi si me deke mele o nana anyi oextemporaneous activity edanye hadzidzi, gbedodo da alo nufufo o.

Nusrsrã siwo wòle be míasrã

- Nufiafia le vevie wu be woase ame
- Do do wo kple nugomesese le vevie nuto
- Kristotwo katã fe gomekpoko le eme dea dzi fo na amesiame
- Tututu hiã hafi woate nu awo nutefe
- Bubudede ame bubuwo nu nana dekawo nyona de edzi
- Womate nu ane adaba afu bubudede se kple dekonuwo nu dzi o

Nyabiasewo

1. Mele be wo do solemehawo fe kpekpewo abe konu ene o ke bo n woade ame nuto fe gomekpoko le eme fe dzi fo.
T. ___ F. ___ Fe 1999 me.
2. Ele be Kristotwo naxlã nu wo nãewo le do nyuiwo wo kple nutefewo me ne wofo fu dekae.
T. ___ F. ___ Fe 1999 me.
3. Zitoto kple toto no Korinto-hamea me abe alesi ame ge de tsa wo dokui do nã gbãto ene.
T. ___ F. ___ Fe 1999 me.
4. Nufiafia, tutudo, bubudede ame bubuwo nu kple ame deka de kawo fe gomekpoko le vevie wu ne wofo wo nu fu.
T. ___ F. ___ Fe 1999 me.
5. Ta do dzinu vevito si le fufofo abe Kristo fe nutilã ene nãe nye be woade dzi fo na ame ahatu ame do.
T. ___ F. ___ Fe 1999 me.

Nusrsrã 8 lia

Hadzidzi

Hadzidziwo nye lãlã alo fuléle, dzidzo alo nuxaxa, kple gbogbome alo gbodo do fe seselelãmewo de de fia. Hadzidzi kple hadzidzi ate nu anye ame nuto fe vivise, si woafia na ame vevi a de, alo atso kafukafu Mawu. Hadzidziwo hã nye nufiafiadwo nu siwo woatsa atso dzixosewo, nudzodzowo, kple amewo ade asi na ame fe susu.

Nubabla Xoxoa fe Hadzidzi

“Miva miãdã ha na Afeto la, mina miãdo yli kple dzidzo na miãfe de de kpoko fe agakpe la, mina miãva efe nkume kple akpedada, eye miãtso psalmowo ado yli ne dzidzotã” (Psalm 95:1-2).

Mawu fia mo Mose be “Azo mi nã ha sia na mia dokui, eye miãfia Israel-viwo, ne woadzii, ne wòanye dasedi nam de wo nu. Ne mekpwo va anyigba si dzi notsi kple anyitsi le sisim do la dzi, anyigba si nugbe meka atam na wo togbuiwo, eye ne wo do wofo yoy, eye wokpo dzidzedze [azu kesintowo] la, woatso de mawu bubuwo nu eye mide ta agu na wo, eye migbem, eye mida nye nubabla dzi.”

“Yehosafat do amewo be woadzi ha na Yehowa, eye woakafui [Mawu] de efe kokonyenye fe atsyã ta, esime wodo go le avako la fe ta me, hele gbogblom be: ‘Mida akpe na Yehowa, elabena efe lãlã nã anyi tegbee’ ” (Kronika II, 20:21-22).

Le Nubabla Xoxoa me la, hadzidzi nuti nya akpa gãto ku de kafukafu kple akpedada de de fia de Mawu fe yayrawo, lãlã mavo kple kokonyenye ta nu.

Nubabla YeyeHadzidzi

Ele be Mawu fe Nubabla Yeye Viwo nadzi kafukafuha ne tso wofo dzi me, wofo ememe, eye woade dzi fo na wo nzewo to hadzidzi me.

“Eyata, abe Mawu fe duko tiatia, kɔkɔe kple lɔlɔto veviwo ene la, mido dɔmetɔtrɔ, dɔmenyonyo, dɔkuibɔbɔ, tufafa, kple dzigbɔɖi. Mido dzi na mia nzewo eye mitsɔ nya ɖe sia ɖe si miatsɔ ɖe mia nzewo nu la ake dziwo, esi wònye nutilã ɖeka fe nɔtinuwo [Yudato kple klɔvi] woɔ mi na nɔtifafa eye mida akpe na mi, esime miele nu fiam hele nu xlɔm mia nzewo kple nunya katã, eye miele ha dzim kple akpedada le miafe dzi me na Mawu wo katã le Afeto Yesu fe nko me, eye nàda akpe na Mawu Fofu la to eyama dzi.”

Efesotɔwo 5:15-20- Paulo le agbalẽ si wònlɔ na Efeso Kristotɔwo me gblɔ be “Eya ta mikpɔ nyuie nɔto, alesi mienɔa agbee — menye abe nunyalawo ene o, ke boɔ abe nunyalawo ene, miwo mɔnukpɔkɔ ɖesiaɖe nɔto nyuie, elabena nkekeawo nye vɔ. Eyata migazu bometsilawo o, ke boɔ mise nusi gome Afeto la fe lɔlɔnue. Mègamu aha, si kplɔa ame yia ahasiwɔwɔ me o. Ke boɔ, Gbɔgbɔ la nayo wò fũ. Nufɔfo na wo nzewo [ɖewohi hadzidzi si woɖona ɖe ame nu alo esi mewɔa nu ɖe ame nu o] kple psalmowo, hadzidziwo kple gbɔgbɔmehawo. Midzi ha eye miawɔ hadzidzi (hadzidzi) le miafe dzi me na Afeto la, mida akpe na Mawu Fofu la yesiayi ɖe nusianu ta, le mia Afeto Yesu Kristo fe nko me.”

Paulo gblɔ na Kolose Kristotɔwo be hadzidzi tea gbe ɖe ame fe tamebubu dzi ne ele efe seselelãme ɖe Mawu nu gblɔm. Paulo megbɔ nya siwo ku ɖe ame ɖekaɖekawo alo hadzidzi siwo wofo fu nu tsitotsito o. Ke boɔ ete gbe ɖe akpedada fe nɔnɔme si tso ame fe dzi me dzi. Aleke kee nɔnɔmea ɖale o, ele be ame fe hadzidzi nakplɔe ɖo ɖe Nutilã la fe ɖekawɔwɔ nu, ame aɖe fiafia ahade dzi fo ne eye Mawu kafukafu nye tadedeagu.

Nu vovovowoe le hadzidzi kple hadzidzi alo hadzidzi wɔwɔ me le wò dzi me na Afeto la

- Hadzidzi – ka [hafonuwo, gbedɔɖikawo alo dzi fe kawo] ɖeɖe.
- Hadzidzi wɔwɔ le dzi me – seselelãme kple seselelãmewo kple anukwaredɔɖi
- Na Afeto la –si woɖo ɖe Mawu nu
- Nyatefe kple nyatefe, menye auatso alo nyakpakpa o ke boɔ nuwɔna si le edzi yim le ame ememetɔ, dzi alo luuɔ, amegbetɔ fe akpa si lɔa ame hede ta agu na me.
- Ame atenu adzi ha na ame bubu eɖanye be wofo fu alo womefo fu o.

Nubabla Yeye me mawunyakpukpui bubu siwo ku ɖe hadzidzi nu

- “Madzi ha kple nye gbɔgbɔ, ke madzi ha kple nye tamesusu hã” (Korintotɔwo I, 14:12-17; 26)
- “Ɖe ame aɖe le dzidzɔ kpɔma? Nadzi kafukafuhawo” (Yakobo 5:10-13)
- “Mi Trɔsubɔlawo katã, mikafu Yehowa, eye mi dukɔwo katã, midzi kafukafuha ne” (Romatɔwo 15:7-11)
- “Madzi wò kafukafuha le hame la nkume” (Hebritɔwo 2:10-12)

Hadzidzi hena vivise do dzidzɔ na gotagometɔ esime hadzidzi tso dzi me ɖea ame ememetɔ fe seselelãmewo fiana. Eyata nusianu si ɖu dzi fe tamesusuwo dzi eye wòdze to nu, eɖanye ɖekawɔwɔ, hafonu alo hadzidzi o, megadzea Mawu nu o.

Hadzidzi nɔti Numetoto kpui aɖe.

Ame ka:

“Gbɔgbɔ la nayo wò fũ. Hadzidzi kple hadzidzi wɔwɔ le wò dzi me na Afeto la - ame nɔto to

Afi ka:

Abe takpekpe ene la:

Le takpekpea titina la, madzi kafukafuha na Wò

Abe ame ɖekaɖekawo ene

Mifia nu mia nɛwɔ eye miaxlɔ nu mia nɛwɔ kple nunya blibo, eye esi miele psalmowo, hadzidziwo kple gbɔgbɔmehawo dzim kple akpedada le miafe dziwo me na Mawu

Xe ka yi:

Ɖe ame aɖe le dzidzo kpɔma? Na wɔadzi kafukafuhawo

Alekee:

Madzi ha kple nye gbɔgbɔ, gake madzi ha kple nye tamesusu hã.

Nukpɔsusu vovovowo li ku ɖe nusi nye hadzidzi si dzea Mawu ŋu le Nubabla Yeyea te ŋu. Ele be ame nakpɔ nu ayi ŋɔ wu nukpɔsusu alo ame ŋuto fe dzixose ko eye wɔaɖe ŋɔŋɔa gome yesiayi le nya siwo fo xlãe nu, ke menyee le eɖokui si o. Gbegbedeɖe tso nukpɔsusu si meso o dzi naa nyatafofo siwo meso o:

- a. Tadedeagu dzɔna le 'tadedeagu subɔsubɔɖɔ' me eyata ele be hadzidzi si dzi woda asi ɖo nadzo le 'tadedeagu subɔsubɔɖɔ' fe takpekpe me.
- b. Ele be hadzidzi nanye hadzidzi alo hafofo ɖeka ko elabena ɖekawɔwɔ na te ɖe gbɛɖiɖi nyui na nyasela dzi eye wɔnye modzakadeɖe
- c. Cappella si le ɖeka alo akpa ene fe ɖekawɔwɔ koe da asi ɖe edzi
- d. Ne ha le ame aɖe si la, efi be hamea tiaa ha siwo woadzi
- e. Hadzidzi tso ame fe dzi me le cappella, hadzidzi, hafofo alo hafonuwo me so negbe ɖe wofo susu na gbɛɖiɖiwo ŋu tso wu be wɔalɛ fɔ ɖe ame fe dzi me tamesusuwo ŋu hafi.
- f. Hadzidzi fe ŋɔɔɔla alo edzikpɔla nye hafola
- g. Hadzila gedewo, fufofo fe ŋɔɔɔlawo, alo kafukafuhawo nye modzakadeɖe togbo be wo dometo gedɛ kpɔa gome kpɔli wo abe esime hadzila ɖeka koe kpɔa gome le eme ene hã.
- h. Ele be hadzidzi natso susu me hadzibalɛ alo nukpɔkpɔ le screen dzi manɔmee.
- i. Ne ame fe susu le gbɛɖiɖi fe nyonyome ŋu la, enye modzakadeɖe eɖanye kple hafonuwo, a cappella alo le harmony me o.

Hadzidzi hena modzakadeɖe dzɔna ne ame aɖe ɖe mo hadzidzi kple hadzidzi fe viviseɖe ɖu tamesusu siwo le Mawu ŋu tso wofo dzi me dzi eɖanye edzo – a) hafonuwo le radio, TV alo CD dzi alo womele wo si o, b) ne wofo fu alo woawo ɖeɖe alo c) kpɔla, kpɔla ɖeka alo kpɔla gedɛ mele wo si o. Nyatefee, ame ate ŋu ase veve, bubudedeameŋu, bubu kple kafukafu fe seselelãme gãwo le Mawu subɔsubɔ le hadzidzi me eye le yeyiɣi ma ke me la, ase vivi na gbe bubu siwo kafua Mawu hedeɖa ta agu na fe hadzidzi kple hadzidzi gɔ hã eye wɔatue ɖo. Enye dzimenya.

Nyabiasewo

1. Hadzidzi le Nubabla Xoxoa te nye be woafia nu aɖe eye woaɖe kafukafu kple akpedada afia Mawu ɖe Efe lɔlɔ ta.
T. ____ F. ____ .
2. Kolose Kristotɔwo dzi ha tso fia nu hexlɔ nu wo
T. ____ F. ____ .
3. Ele be hadzidzi si dzea Mawu ŋu natso amegbetɔ fe ememe, efe dzi me yesiayi.
T. ____ F. ____ .
4. Nusianu si xea mo na amegbetɔ fe dzi be wɔagatsɔ efe susu aɖo Mawu ŋu esime wɔle ha dzim o la xea mo na tadedeagu le hadzidzi me hã.
T. ____ F. ____ .
5. Hadzidzi tso dzi me nye ame ɖekaɖekawo fe nya ne wofo ame ɖeka nu fu abe hame ene gɔ hã.
T. ____ F. ____ .

Gbedodoɖa

Yesu dzro gbedodoḡa me le Efe nufu si woyɔna zi geḡe be 'Todzimawunya' gblɔ me "Eye yesiayi si nèdo gbe ḡa la, mègano abe alakpanuwɔla siwo lãa tsitretsitsi le fufofewo kple mɔdodowo fe dzogewo dzi be amewo nakpɔ wo ene o. Mele egblɔm na wò kple kakaḡedzi be, wofe fetu blibo le wo si! Gake yesiayi si nèdo gbe ḡa la, yi wò xɔ me, do ɔɔa, eye nàdo gbe ḡa na Fofowò si ɔla gblɔ nya siwo gɔmesese aḡeke mele o abe alesi Trɔsubɔlawo wɔne ene, elabena wosusu be woase yewo to nyagbɔgblɔ alea me. Migano abe woawo ene o, elabena Fofowò nya nu si miehiã hafi miabiae" (Mateo 6:5-6) Le Marko 11:17 me la, Yesu fo nu tso Yesaya 56:7 nu si gblɔ be Mawu fe gbedoxɔ nye gbedodoḡafe. Fafia Mawu fe gbedoxɔ le amegbetɔ me.

"Gbedeka Yesu nɔ gbe dom ḡa le tefe aḡe, esi wòwu enu la, efe nusrɔlawo dometɔ ḡeka gblɔ ne bena: Afetɔ, fia gbedodoḡa mí abe ale si Yohanes fia efe nusrɔlawo ene" (Luka 11:1). Emegbe Yesu gbugbɔ gblɔ nya si wògblɔ le Mateo 6:9-13 le Todzimawunya la fe gbedodoḡa nufoa me.

Nukae ḡe dzesi le wofe biabia be woafia alesi woado gbe ḡae me? Ḋe Yesu fe nusrɔlawo menya gbedodoḡa oa? Ḋe wòanye be nusrɔlawo fe nukpɔsusu le gbedodoḡa nu fo ḡi to nkulélé ḡe wofe subɔsubɔhakplɔlawo, Farisitwo, fe gbedodoḡa nu mea? Ḋe blemafɔfoawo do gbe ḡaa loo alo ḡe Mawu fe kadodo tẽ kple wo sɔ kple gbedodoḡaa? Le se si Mawu na to Mose dzi te la, nunɔlawo, nyagblɔḡilawo alo fiawo koe nye Israel-vi siwo ate nu ado gbe ḡaa?

Le Nubabla Xoxoa me la, blemafɔfowo, nunɔlawo, nyagblɔḡilawo kple Hana doa gbe ḡa. Edze abe wofe gbedodoḡawo fe akpa gãtɔ nye tsɔtsɔke, ḡeḡekpɔkpɔ kple kukuḡeḡe be woakpɔ gbɔdzɔe tso fukpekpe me ene. Menye woawo ḡeḡe koe nɔ gbe dom ḡa le gbedoxɔ la gbɔ, si nye tefe si Mawu le o.

Nubabla Yeye me gbedodoḡawo to vovo kura tso esiwo le Nubabla Xoxoa me gbɔ elabena zi geḡe la, wofu nu tso gbɔgbɔmenuwo nu. Luka nɔ ḡe Dɔwɔwɔwo 10:1-5 be Roma-srafomegã aḡe si nkɔe nye Kornelio do gbe ḡa na Mawu yesiayi eye be Mawu se efe gbedodoḡawo.

Amesi Le Gbe dom ḡa fe Nɔnɔme

"Nutsu eve yi gbedoxɔa me be yewoado gbe ḡa, ḡeka nye Farisitɔ, eye evelia nye nudzɔla. Farisitɔ la tsi tre hedo gbe ḡa na eḡokui ale bena: Mawu, 'Meda akpe na wò be nyemele abe ame bubuwo ene o, adzodala, nu madzɔmadzɔwo, ahasiwɔlawo, alo abe nudzɔla sia ene o. Metsia nu ḡɔ zi eve le kwasidã me, menaa nu siwo katã le asinye la fe ewolia' [dadala- kpɔ alesi menyoe ḡa]. esi wòtsi tre ḡe adzɔge la, medi be yeafɔ yefe nkuwo ḡe dzifo o, ke boŋ efo efe akɔta gblɔ bena: Mawu nekpɔ nublanui nam nuvɔwɔla [ḡokuibɔbɔla]" (Luka 18:10-13). Le kpukpui siwo kplɔe ḡo me la, ame senɛ gɔme be wosea ḡokuibɔbɔlawo fe gbedodoḡawo tɔɔ wu be woase ame siwo bua wo ḡokui ame dzɔdzɔewo.

Gbedodoḡa si Nu Woḡo

Yohanes gblɔ na mí be Yesue nye Weinka la eye Kristotɔwoe nye alɔwo. Ne alɔ (Kristotɔ) megaku ḡe Weinka (Kristo) nu o la, ku dzɔna eye wotso alɔ (Kristotɔ) la hetsɔe fu gbe – megano nɔnɔme si me woḡea ame le me o. Ame siwo tsia weinka la nu la le Kristo me eye woḡoa wofe gbedodoḡawo nu esi wole Mawu kafum, ke menyee wo ḡokui o (Yohanes 15).

Mɔxenu na Gbedodoḡa

Ḋewohĩ Mawu mase gbedodoḡa yesiayi o elabena nɔnɔmewo, nɔnɔmewo, nɔnɔmewo kple susuwo li siwo xea mɔ na ame fe gbedodoḡa be woagase o.

- Yakobo 4:2-3 "Mele mia si o, elabena miebiaa Mawu o, ne miebia la, miexɔa nu o, elabena miebiaa nu kple susu vɔ, bena miazã nu si miekpɔ la ḡe miafe vivisesewo nu."
- Petro I, 3:7 "Srɔŋutsuwo hã, ne mienɔ mia srɔwo gbɔ la, mibu wo nu, eye miwo nu ḡe wo nu bubutɔe abe zɔhe si gbɔdzɔ wu ene, eye abe agbemenuwana amenuveve la fe domenyilawo ene, ale be naneke nagaxe mɔ na miafe gbedodoḡawo o."

Gbedodoḡa Enuenu

“Emegbe Yesu do lo aḡe na efe nusrõlawo tso ḡee fia wo be ele be woado gbe ḡa yesiayi eye woagana ta o. Egblɔ be: ‘Uɔnubrõla aḡe nɔ du aḡe me, si mevã Mawu o, eye metsɔa ḡeke le eme na amewo o. Eye ahosi aḡe nɔ du ma me, eye wòyia edzi vaa egbɔ kple kukudede be, ‘Na dzɔdzɔenyenyem ḡe nye futɔ nɔ. Egbe hena yeyiyi aḡe. Eye Yehowa gblɔ be, “Miḡo to nya si uɔnubrõla madzɔmadzɔ la gblɔ.” Eye ḡe Mawu mahe dzɔdzɔenyenye ve na efe ame tiatia siwo doa yli ne zã kple keli oa? ḡe wòayi edzi anɔ wo hem ḡe megbea? Mele egblɔm na mi be, akpɔe be woakpɔ dzɔdzɔenyenye, eye kaba. Ke hã, ne Amegbetɔvi la va la, ḡe wòakpɔ xɔse le anyigba dzia” (Luka 18:1-8)?

Ele be Kristo yomedzelawo nannɔ gbe dom ḡa yesiayi be woakpe ḡe yewo nɔ yewoaḡu agbe me gbesiagbe xaxawo dzi esime wole agbe na Kristo. Paulo gblɔ be “mido gbe ḡa le Gbɔgbɔ la me yesiayi, kple gbedodoḡa kple kukudede wo katã.

Gbedodoḡawo Kple Mɔfiamewo to

Yesu

- Ame nɔtɔ fe Gbedodoḡa - na kplu sia (Yesu fe ku si le lalam to atitsoga nɔ) nato enɔ, gake Wò lɔlɔnu nava eme
- Gbedodoḡa nɔti mɔfiame – mègazã nya gbugbɔgagblɔ dzodzro o
- Nuxlãame –womesea gbedodoḡa siwo woakpɔ tso amegbetɔwo gblɔ o

Apostolowo

- Gbedodoḡa hena dzidefo – Esi Aḡanudeha ḡe asi le Petro nɔ
- Gbedodoḡa hena Dɔwɔwɔ – Petro do gbe ḡa hegbɔ be, “Tabita tso” .
- Ame nɔtɔ – le gaxɔ me kple le zãtitina Paulo kple Sila do gbe ḡa

Apostolowo kple Kristotɔwo

- Mɔfiame Gbãtɔwo – nye amesiame si le fu kpem la, nedo gbe ḡa
- Le ame bubuwo gome la – míedaa akpe eye míedoa gbe ḡa ḡe mia ta yesiayi
- Gbedodoḡa ḡe ḡokuiwò ta – tu ḡokuiwò ḡo eye nàdo gbe ḡa le Gbɔgbɔ Kɔkɔe me
- Tsɔtsɔke – Trɔ dzime tso vɔḡinyenye sia me eye nàdo gbe ḡa

Mawu fe lɔlɔnu wɔwɔ naxɔ nɔfe gbãtɔ le wò dzi me yesiayi. Do gbe ḡa yesiayi. Gbedodoḡawo ate nɔ anɔ kpuiie eye woagblɔ nya aḡewo koḡ. Do gbe ḡa ḡe nusiwo anɔ anyi ḡaa ta. Di Mawu fe mɔfiafia le Efe Fiadufe tsɔtsɔ ḡo nɔfe gbãtɔ le gbesiagbegbenɔnɔ me kple ame bubuwo tsɔtsɔ ḡo nɔfe gbãtɔ wu ḡokuiwò me. Do gbe ḡa ḡe Kristo fe Nyanyui la kaka ta eye nàkpe asi ḡe enɔ. Gbedodoḡa ḡe ame bubuwo ta kple akpedada sɔ yesiayi.

Gbedodoḡawo ate nɔ anɔ kpuiie nɔtɔ, le te fe ḡesiade, na ame ḡokui alo ame bubuwo, ne dzidzɔ alo nuxaxa alo esiwo ku ḡe nya aḡe koḡ nɔ alo esiwo ku ḡe nusianu nɔ, gake menye ḡokuitɔdidi o.

Nyabiase___ b kple c

1. Xekayie nye gbedodoḡa fe gafɔfo?
 - a. ___ Zi ene gbesiagbe le nɔdi, ga 9, ga 3 kple zã me
 - b. ___ Ne èhiã nane
 - c. ___ Edziedzi
 - d. ___ a kple b
 - e. ___ b kple c
2. Be Kristotɔ fe gbedodoḡa nadze Mawu nɔ la, ele be wòanɔ Kristo me.
T. ___ F. ___ .

Nusɔsrõ 10 lia

Afeto fe Fiẽnuḡuḡu - Nkuḡodzi Kristo dzi

Le abolo mavamauã fe ñkeke gbãtɔ dzi la, nusrɔlawo va Yesu gbɔ nɔ biabiam be afikae nàna míadzra ɔ na wò be nàɔ Njutitotonkekenyuia hã, eye esi gafɔfoa de la, ebɔɔ nɔ anyi, eye apostoloawo hã kpe ɔ ɛnu. Eye wògbɔ na wo be medi vevie be maɔ Njutitotonkekenyui sia kpli mi hafi makpe fu, Efe atitsoga la elabena mele egblɔm na mi bena: Nyemaɔi o vaseɔ esime wòava eme le Mawu Fiaɔufe la me.

“Esi fiẽ ɔ, si nye Njutitotonkekenyuiduyi la, Yesu bɔɔ nɔ kplã ñu kple ame wuieveawo. Azo esi wonɔ nu ɔm la, Yesu tso abolo, eye esi wòyra (da akpe) vɔ la, egbãe hetsɔe na nusrɔlawo, eye wògbɔ bena: Mixɔ, miɔ, nye ñutilãe nye esia. Eye wòtso kplu ɔka, eye esi wòda akpe vɔ la, etsɔe na wo gbɔ bena: Mi katã minoe, elabena esiae nye nye nubabla fe uu, si woko ɔi ɔe ame geɔewo ta hena nu vòwo tsɔtsɔke

Nusɔsrɔ 11 lia

Nunana

“Elabena Mawu lɔ xexeame ale gbegbe be wòtso efe Tenuvi si le etoxe la na, ale be amesiame si ɔa ñu ɔ ɛnu la nakɔ agbe mavɔ, le esi teƒe be woatsrɔe kenken” (Yohanes 3:16). Edze abe fomedodo aɔ le lɔlɔ kple nunana dome tẽ ene.

Le Kristo me la, ele be míasrɔ lɔlɔ eye míagblɔ lɔlɔ ma to nunana me - nusi Mawu de asi na mí la mama.

“Eye azo nɔwiwo, míedi be mianya nu tso amenuveve si Mawu na Makedonia-hameawo ñu. Le dodokɔ sesẽto kekeake me la, wofe dzidzo si yɔ fũ [wofe mɔkpɔkpɔ na agbe mavɔ] kple wofe aheadada si gbɔ eme la fo fu ɔ ɔmenyonyo si me kesinɔnuwo le me. Elabena meɔi ɔase be, wotsɔ nu geɔe na, alesi woate ñui, eye wògbɔ wofe ñutete ñu gɔ hã. Le wo ɔkui si bliboe la, woɔ kuku na mí kpata be mɔnukɔkpɔ nasu mía si be míakɔ gome le subɔsubɔɔ sia na ame kɔɔewo me (Korintotɔwo II, 8:1-7).

“Ne ame aɔe mekpɔ efe fometɔwo fe nuhiahiãwo gbɔ o, eye vevietɔ na efe fometɔ kplikplikpliwo o la, egbe xɔse la, eye wòvɔɔi wu dzimaxɔsetɔ” (Timoteo I, 5:8).

Nɔnɔme

Ame fe lɔlɔ na Mawu dzena le beléle na amesiwo hiã tu me. "Subɔsubɔ [*threeskeía – gotagome ɔwɔnɔ*].

Ñuklɛla lɔa eɔkui wu Mawu alo ame bubuwo.

“Ame aɔe mate ñu asubɔ afetɔ eve o, alé fu ɔka, eye wòalɔ evelia, alo atso eɔkui ana ɔka, eye wòado vlo evelia, miate ñu asubɔ Mawu kple Ga siaa o” (Mateo 6:24).

“Ne metsɔ nye nunamesiwo katã na ame dahewo, eye metsɔ nye ñutilã de asi na dzobibi, gake lɔlɔ mele asinye o la, nyemekpɔa viɔe aɔe o.” [Nyemetsɔ nye gbɔgbɔmemenyenye na Mawu o elabena nye nunana tso ɔ alo sedede ta.] (Korintotɔwo I, 13:3).

“**.De se na kesinɔtɔwo le fifi xexe sia me be woagado dada oeye** be woagatsɔ wofe mɔkpɔkpɔ ade kesinɔnuwo me o, si ñu kakadedzi mele o, ke bonɔ be woatsɔ wofe mɔkpɔkpɔ ade Mawu me” (1 Tim 6:17-19) Le Marko 10:17-21 me la, míexlɛ nu tso kesinɔtɔ aɔe si lé Sea me ɔe asi gake medi be yeama nu kple hiãtɔwo o. Ame mate ñu akɔ agbe mavɔ to sea fe ñɔɔlɔ dzi wɔwɔ me o. Didi si dzea Mawu ñue nye be wòawɔ nyui, anɔ agbe kɔkɔe eye wòado ñu ɔe Mawu ñu. Kesinɔtɔwo amegbetɔ dzra efe kesinɔnuwo ɔe ɔe anyigba dzi tso wu be wòano dzifo. Eɔanye kesinɔtɔwo alo ame dahe siwo le Kristo me o, wofoa kesinɔnuwo nu fu ɔe dzifo to nyuiwɔwɔ le kpekpeɔɔnɔ nana ame bubuwo le ñutilã kple gbɔgbɔ me me. Womedzraa ga homea ɔe o ke bonɔ ame fe dzi fe nɔnɔme le eɔkui kple ñutilãmenunamesi siwo le esi nana ɔmenyotɔe me.

“**.Mikpɔ nyuie be miagawɔ miafe ‘dzɔdzɔenyenyedɔwo’ le amewo ñkume o,** be woakpɔe. Ne miwɔe la, tefedɔɔ aɔe mate manɔ mia si tso Fofɔ si le dzifo gbɔ o” (Mateo 6:1-4).

"Baba na mi, sefialawo kple Farisitowo, mi alakpanuwolawo, mietsɔ miafe nu ueviwo fe akpa ewolia nana — mint, dill kple cumin. Gake miɛɛ aɖaba fu se la fe nya siwo le vevie wu dzi — dzodzɔenyenye, nublanuikpɔkɔ kple nutefewowo. Ɖe wòle be miawo evelia hafi, eye miɛɛ aɖaba afu gbãtɔawo dzi o" (Mateo 23:23-24).

"Azo nɔtsu aɖe si nɔke nye Anania kple srɔa Safira hã dzra anyigba aɖe. Le srɔa fe sidzedze blibo me la, edzra ga la fe akpa aɖe ɖo na ɖokui, gake etsɔ susɔea va tsɔe da ɖe apostoloawo fe afɔ nu" (Ɖawɔwɔwo 5:1-2). Menye nyatefe si wònye be wometsɔ ga si wokpo la katã na o ke boŋ wofe nɔnɔme le amegbetɔwo fe kafukafu didi me.

Nukeklẽ Kple Ɖokuitɔdidi

Nukeklẽe nye susu tsɔtsɔ ɖe ɖokui nye nɔ — nye nuncamesiwo, nye yeyi, kple nye didiwo.

"Miwui, eyata nu sia nu si nye miafe anyigbadzinɔnɔme tɔ: gbɔɔɔ fe agbegbegblẽnɔnɔ, makɔmakɔnyenye, dzodzro, dzodzro vɔwo kple nukeklẽ, si nye trɔsubɔsubɔ. Le esiawo ta la, Mawu fe dziku le vava ge." (Kolosetɔwo 3:5-6)

- Eye magblɔ na nye luɔɔ bena: Luɔɔ, kesinɔnu geɖe le asiwò si wozra ɖo ɖi fe geɖe; ɖe dzi ɖi, ɖu nu, no nu, kpɔ dzidzo. Ke Mawu gblɔ nɛ bena: Wò bometsila, wobia wò luɔɔ tso asiwò le zã sia me; eye nu siwo nɛdzra ɖo la, ameka tɔe woanye?" (Luka 12:19-20)
- "Mikpɔ nyuie, mikpɔ nyuie le nukeklẽ fomevi ɖesiaɖe nɔ, ame fe agbe menɔa efe nuncamesi gbogboawo me o" (Luka 12:15).
- "Gake mawusosroɖa kple dzidzeme nye viɖe gã aɖe. Elabena mietsɔ naneke va xexeamo o, eye miɛɛ nɔ aɖe naneke tso eme o. Gake ne nuɖuɖu kple awu le mia si la, ema adze mia nɔ. Ame siwo di be yewoazu kesinɔwo la gena ɖe tetekpɔ kple mɔ me, eye wogena ɖe bometsinya kple dzodzro gbegblẽ geɖewo me, siwo nyrɔa amewo ɖe gbegblẽ kple tsɔsrɔ me. Elabena galblɔ nye vɔ fomevi ɖesiaɖe fe ke. Ame aɖewo, di vevie be yewoazu kesinɔwo ga, wotra ɖa tso xɔse la gbɔ, eye wotsɔ nuxaxa geɖe fo wo ɖokuiwo me" (Timoteo I, 6:6-10).
- **"Migafo kesinɔnuwo nu fu ɖe anyigba dzi na mia ɖokui o**, afisi nudzodzoe kple gbeduɖo gblẽa nu le, kple afisi fiafitɔwo gena ɖe eme hefi fi. Ke midzra kesinɔnuwo ɖo na mia ɖokui le dzifo, [ame bubuwo subɔsubɔ nuwɔnawo] afisi vɛtsuvi kple gbeduɖo megbɔa nu le o, eye fiafitɔwo megena ɖe eme hefi fi o. Elabena afi si wò kesinɔnuwo le la, afi mae wò dzi hã anɔ" (Mateo 6:19-21).
- Lododo si woyɔna zi geɖe be kesinɔ la kple Lazaro, (Luka 16:19-31) ɖe nɔnɔme sesẽ si me amesiwo zãa Mawu fe nuncamesiwo ɖe wo ɖokui nɔ mebuwa amesiwo wodoa goe edziedzi fe nɔnɔme sesẽa nɔ nyuie o. Negbe ɖe ame aɖe trɔ eye wòdze efe nuncamesiwo zazã gɔme be wò aɖe vi na Mawu hafi la, woanyae ado goe le Mawu nɔkume godoo.

"Yesu tsa nɔku hegbɔ na efe nusrɔlawo bena: Aleke gbegbe wòsesẽna na kesinɔwo be woage ɖe Mawu Fiaɖufe la me" (Marko 10:23)! Menye kesinɔnuwoe nye kuxia o. Enye nɔɖoɖo ɖe ame fe kesinɔnuwo nɔ be wòakpɔ ɖeɖe kple agbe mavɔ tsɔ wu be wòanɔ Mawu nɔ.

Ɖamenyonyo le Nutilãmenuwo Me

"Miɖo nɔku esia dzi: [Paulo le agbalẽ nɔm na Korintotɔwo fe Kristotɔwo] Amesi fã nu ue la, aɛe nu ue aɖewo hã, eye amesiame si fã nu geɖe la, aɛe nu ɖamenyotɔe hã. Ele be ame sia ame natsɔ nusi wòɖo le efe dzi me be yeana, menye kple dzitsitsi alo le dzizizi (ɖɔɖasi alo dzizizi) me o elabena Mawu lɔa nunala dzidzɔtɔe. Eye Mawu ate nɔ ana amenuveve katã nasɔ gbɔ na mi, eyata be le nuwo katã me yeawokatãyi, esi nu siwo katã

hiã mi la le mia si la, miaso gbo le do nyui desiađe me Abe alesi wonlbe di ene be: “Ekaka efe nunanawo na ame dahewo; efe dzodzwenyenye nã anyi tegbee.”

Paulo fe agbalẽ si wònlb na Kristotwo gblb be “Amesi le fi fim la, mele be wòafi fi azo o, ke bonj ele be wòawo do, eye wòawo nu nyui ađe kple eya nuto fe asiwo, bene wòakpo gome kple hiãtowo” (Efesotwo 4:28).

Dɔmenyonyo Le Míafe Nunya Me

Mègayi edzi axo nusi wofia wò nkumavumavui o. Wò nuto nàdzro nɔnɔlawo me, adzro eme kple Kristoto bubuwo, nàse Efe lɔlɔnu gome nyuie wu. Wò nuto do kpe nuwo katã dzi tso wu be nàdo nu de xòwò, nufiala, mawunyagblola alo pasto si dzi nèka do fe dzixose alo nukpɔsusu nu ahalɔ de edzi. Lɔ de Kristo fe sededewo dzi eye nàdo nu de Eyama nu to todo do me. Ne ame ađe medze agbagba be yease nu gome o la, aleke wòate nu atrɔ?

Dɔmenyonyo le Míafe Nusèkpođeamedzi Me

Nusi ame bubuwo susuna alo gblona tso nuwòe wotsɔ dzidzea wò nusèkpođeamedzi. Kristotwo fe afedzikpɔkpo bia be ame fe nusèkpođeamedzi natsɔ nutikokoe ana Mawu eye wòazãe atso akpɔe be wodrãa uonu dzodzoe kple nublanuikpɔkpo na ame dahewo.

Dɔmenyotɔe kple Efe Nyanyuia

“Eye wògblb na wo bena: Miyi xexeame katã, eye mi ađe gbefã nyanyui la na nuwɔwɔ de sia de. Amesi xɔe se eye wonyrɔe la, woakpo de de, ke ame si mexe se o la, woabu fɔe” (Marko 16:15-16).

Mawu tso Efe nunamesi si nu wodea asixoxe wu eye wòle vevie wu la de asi na amesiwo le Kristo me. Mewo do do bubu ađeke de Efe Nyanyui Dzadzra do Gbedasia gbogblb nu o. Ekpoa mo be míawo yefe lɔlɔnu, ne míewo o la, ame bubu ađe awɔe. Woaxo Efe fetu; míawo o. Biabia lae nye be “de míele Efe lɔlɔnu wɔm loo alo de míele mo dem na ame bubu be wòawo na mí?”

Dɔmenyonyo kple Míafe Xeyiyia

Míafe xeyiyi zazã nyuie bia be míazã xeyiyi de mí a dokui, fome, hiãtowo, nusɔsrɔ kple nyanyui la tsotsɔ yi xexeame be woakpo wofe gbogbomenuhiahiãwo gbo. Tso kpe de kpekpedeju nana le ga gome be woatsɔ axe gazazãwo nu la, ame ate nu akpo gome le:

- a. Ame dekadekawo fe Biblia-nusɔsrɔ
- b. Amewo hehe va nufiala ađe gbo
- c. Biblia me letanɔnɔ fe nusɔsrɔwo mama kple wo me dzodzro
- d. Nusɔsrɔ siwo wonlɔ tutudo
- e. Dzidede fo na ame bubuwo le wofe subɔsubɔda me

Ame nuto fe Agbanɔamedzi le Nunana Me

De nye agbanɔamedzi be mawo Efe lɔlɔnua? Nyatefee, nu do do dze fã – Ë si di hoo nye nuto nye agbanɔamedzi!

Menye Kristo yomedzela wɔnutefewo koe woayɔ o ke woayɔ amesiame be wòabu akonta. “Yehowa ye gblb be: ‘Zi ale si mele agbe la, klo de sia de abɔɔ de nkunyeme, ađe sia ađe auu eme na Mawu.’ Eyata mí a dometo desiađe abu akonta le edokui nu na Mawu” (Romatwo 14:11-12).

Nunana nye dzi fe nu do do le alesi ame kpo dzidzedzee nu. Menye “se fe nudidi” ađe wònye abe nu ewolia ene o.

Ele be Kristoto nanya nu siwo kpoa nusẽ de efe nunana dzi le nyui alo vɔ me. Ame fe nuwɔna kple nufɔfo nye be wòakafu Mawu; ne menye nenema o la, edoa Abosam kple efe nya la nutikokoe. Ame deka nuto atso wofe nunana kple afedzikpɔkpo fe agbanɔamedzi!

Nunana si Dzi Womate Nju Axo O

- Menye nunamesi siwo Mawu na la zazã atso awo Efe lãlõnu o.
- Nunana elabena enye sedede tso wu be wòatso dzi me
 - Yesu yã amesiwo na nu le sedede ađe ta be alakpanuwolawo. Wofe susu no sedede dži wawo nju eye wonje ađaba fu agbemenu siwo le vevie wu dzi – dzodzwenyenye, nublanuikpokpo kple nutefewawo
- Nunana be amegbetɔ nade dzesii
- Nunana si nju gɔmesese ađeke mele o si nju nuvɔ fo dji
 - Fe geđe do nju le Yesaya 1:10-17 Mawu gbl be: “Migatsɔ wɔsa siwo nju gɔmesese ađeke mele o ve o, ... nyemate nju alɔ ɔ azãduđu siwo nju nuvɔ fo dji o! Miuli ahosia fe gomɛnɛamesiwo ta!

Nyabiasewo

1. Nukatae wòle be Kristotɔ nana nu?
 - a. ___ Enye sedede si dzi wòle be woawo ɔ
 - b. ___ Le lãlõ na Mawu kple amegbetɔ ta
2. Ga home nenie wòle be Kristotɔ nana?
 - a. ___ Ewo le alafa me, nu ewolia
 - b. ___ Vasede esime wòavee
 - c. ___ Abe alesi ame ađe kpo dzidzedze ene
3. Njukulẽ nye ame fe susu tsɔtsɔ ɔ ame ɔkui nju kple ame fe didiwo gbo kpokpo tso wu be wòatso susu aɔ amesiwo le nutilã kple gbɔgbɔ me hiahia me gbo.
T. ___ F. ___ .
4. Amekawoe nye amesiwo abu akonta le nu siwo wowo alo esiwo do kpo wawo esime wono anyigba dzi afisia nju?
 - a. ___ Nuvɔwolawo
 - b. ___ Kristotɔwo
 - c. ___ Amefomea katã
5. Nukae nye nunana si dzi womate nju alɔ ɔ o?
 - a. ___ Nunana elabena wode se ne
 - b. ___ Nunana be woawo ame nju fe bubudede ame nju
 - c. ___ Nunana kple nuvɔ si wometsɔ ke o
 - d. ___ Nu siwo katã le etame

Solemeha fe Tohehe

Nusɔsrɔ 12 lia

Kristotɔwo le hadede kple Kristo me eye ele be woawo kple ame bubu siwo katã le Kristo me. Woso le Mawu fe lãlõ, wofe ɔɔkpo kple viɔ siwo katã wokpona tso Kristo me nono me. Ke hã, esi wonye amegbetɔwo ta la, wo katã woto vovo le njetete, nunya, sidzedze, nunya kple tsitsi me le nutilã kple gbɔgbɔ me xexeame siaa. Eyata masomaso siwo le agbɔsɔsɔ vovovowo me ano anyi siwo gbo wòle be woakpo.

Vovototo ano njuwawo gɔmesese kple ame nju fe gɔmesese hã me. Ame aɔewo ate nju adze agbagba be yewoazi yewofe gɔmedede ɔ ame bubuwo dzi be enye hadede fe nonome si tsi tre ɔ Paulo fe mɔfiame siwo le Korintotɔwo I, 8. Tso kpe ɔ enju la, ame aɔewo ano anyi siwo afia wofe dzixɔse si nye amedzro na Biblia.

Taɔdzinu si le hamea fe tohehe nju nye be woagbugbo Kristotɔ ađe si tra mo eye megale agbe si dzea Mawu nju o. Nyet nye esi woɔ be wòaxe mo na ame fe luwo fe bu, axe mo ɔ ɔifofo Nutilã la nu eye wòade Mawu fe lãlõ, dzodzwenyenye kple nublanuikpokpo afia Xexeame.

Mele be amehhe nawu ame nju fe gɔmedede ađe si ame bia be amewo katã nalɔ ɔ edzi be wòano hadede me dzi gbede o.

Hebritowò 12:5-7 – “Vinye, m̀̀gabu Afeto la fe amehehe (hehehe) nu tsee alo na ta ne edo wò do o. Elabena Afeto la hea to na amesi wòl̃, eye wòhea to na via desiađe si wòxo.” Nu si me ǹ̀doa dzi le la hea to na wò: Mawu le nu wòm de ɲuwò abe viɲutsuwo ene. De viɲutsu ađe li si fofoa mehea to na oa?”

2 Timoteo 3:16-17 – “Mawu gbɔ ɲɔɲɔ la katã do goe, eye wònyo na nufiafia, na mokaname, na dɔdɔdo, kple na hehe (nufiame) le dzɔdzɔenyenye me.”

Hebritowò 12:11 – “Le ɣeyiɣi sia me la, amehehe (hehehe) katã dzena abe vevesese [menye ɲutilã me vevesese kokoko o] ene tso wu be wòavivi, gake emegbe la, etsea dzɔdzɔenyenye fe ɲutifafaku na amesiwo wona hehe.”

Efesotowò 6:4 – “Fofowo, migado dziku na mia viwo o, ke boɲ mihe wo to hehenana kple nufiafia wo tso Afeto la ɲu me (amehehe kple nufiame).

Nya si tso gbɔgbɔ me la fiaa nu mí tso afɔdɔde siwo hiã be mialé nutefewowo, dekawowo kple hadede kple Mawu kpakple amegbetɔ me de asi ɲu:

1. Ele be wo nɔvi Kristotowò nate de Kristotɔ siwo waa nuṽ de ɲuwò alo Mawu ɲu be woade nusita wofe nuwɔnawo nye nuṽ me ale be woate ɲu aɔ wofe mowo do.
2. Ele be amehehe nadze egome enumake, menye etsɔ o, menye le kwasida si gbɔna me o, menye le yleti si gbɔna me alo menye le fe si gbɔna me o.
3. Ele be amehehe nanc anyi daa eye wòayi edzi vaseđe esime dzimetɔtrɔ nava alo vaseđe esime dzimetɔtrɔ fe mɔnukpɔkpɔ desiađe nawu enu.
4. Mele be woahɛ to na ame le nya siwo wose ta gbede o. Esia tae wòle be amesiwo ɲu nyaa ku do nate kpɔ akpɔ nyaa gbɔ gbã. Wonya nyatefenyawo gake dewohi woase wo gome le mɔ bubu nu.
5. Ele be woahɛ to na kesintowò kple ame dahewo, ɲutsuwo kple nyɔnuwo, kple ame tsitsiwo kple sohewo amenkumemakpɔmakpɔe.
6. Ele be lɔl̃ nanye nu vevito yesiayi.

Tohehe To Hame si le Nutoa Me Gbɔ

Mɔnu si waa do wu si dzi woato ana hehe/afia mɔ eye woahɛ tɔtrɔ ve enye ame dekadeka fe mɔnu. “Ne nɔviwò wo nuṽ de ɲuwò la, yi dagbɔ efe vodada ne, le wò kple eya dedeko dome, ne edo to wò la, ekema ekpɔ nɔviwò” (Mateo 18:15).

Ne ame dekadekawo mehe tɔtrɔ ve o la ekema ele be ame bubuwo nafo wo dokui de eme. Ele be Kristotɔ uee aɔewo, dewohi eve alo et̃, siwo ɲu agɔzelaa kple hame bliboa dea bubui la nayi kpli wò ayi amesi dzi wòdze dzi, ke menye wò xɔl̃ si l̃na de wò nya dzi yesiayi o, adzro efe nɔnɔmea me (Mateo 18:16).

“Nɔvinyewo, ne mia dome ame ađe le tsaglãla tsam tso nyatefe la gbɔ eye ame ađe kplɔe ve la, nenyae bena, ame sia ame si agbugbɔ nuṽwɔla tso efe tsaglãla tsam la, ađe efe luuɔ tso ku me, eye wòatsyɔ nu nu ṽ gbogbo aɔewo dzi” (Yakobo 5:19-29).

“Fo wo katã ta la, miyi edzi mial̃ mia nɔewo vevie, elabena lɔl̃ tsyɔ nuṽ gbogbo aɔewo dzi” (Petro I, 4:8).

Ele be Mawu fe amewo naɔ wo nɔviwo do yeaɔewoyi le nusi adze abe tohehe si gbɔ eme ene me. “Klɔ (klɔ) amowɔũnu xoxo la da” (V7) . “m̀̀gade ha kple ame si tso nɔvi fe ɲkɔ ne edi fo le” (kp. 11) [nuwɔna] nuṽ o. Ele be hame bliboa, amesiwo fo fu, nadze ɲgɔe ɲutɔɲutɔ, ke menye to leta, e-mail, text message, tweet, telefon kafofo alo gbefãdɔde le dutofo dzi o. Menye hamemetsitsiwo fe kuxie o ke boɲ hame bliboa fe kuxie eye ele be wo katã nakpɔ gome le eme (1 Korintotowò 5 kple Mateo 18:17).

Nukae mede ha kplii alo hadede kplii o? Ðe wònye be woafò asa na fometɔwo, womafò nu na wo o, woana kpekpedeɲu wo o, woaxe mɔ ɔe fufofo kple fometɔwo nu, womaɔu nu alo mlɔ anyi kpli wo o kple hadede kplikplikpli fe nutsitsia? Taɔɔdzinu si le amehhe ɲue nye be wòana tɔtrɔ le nuwɔna me natrɔ ayi avuléle kple nɔviwo kpakple Mawu gbɔ. Habɔɔ aɔeke fomevi mexea mɔ na kadodo o si wɔne be wòɔua tohehe fe taɔɔdzinua dzi. Hadede kplikplikpli katã nu tsotso; abe, nuɔɔɔ si woɔuna le hamea me, agape nuɔɔɔ, esime woɔu Afetɔ fe Fienuɔɔɔ, maɔumaɔue nye nuwɔna si woɔo be woawɔ.

Tohehe fe Dɔwɔwɔ fe Dzidedzekpɔkɔ

Abe alesi míegblɔe va yi ene la, taɔɔdzinu si le amehhe ɲue nye be wòahhe tɔtrɔ ve tso nuwɔwɔwɔ fe nuwɔna me eye wòadzra ame kple Mawu dome ɔo. Takpekpea fe afɔɔɔɔ le dzimetɔtrɔ megbe le vevie ɲuɔ. Gbugbɔ xlɛ Paulo fe nuxlɔamea "Gake ne ame aɔe na nuxaxa la, melé nuxaxa aɔeke nam o. Vaseɔe afi aɔe—nyemedi be mate gbe ɔe esia dzi fũ o—ekpɔ ɲusɛ ɔe mi katã dzi. Tohehe sia si ame akpa gãɔ na la nu sɛ ale gbegebe na ame sia tɔgbe. Eyata, tsɔe ke eye nàfa ako ne, ne menye nenema o la, anyrɔ ɔe efe nuxaxa si gbɔ eme la me. Esia tae mele dzi fom na wò be nàka ɔe edzi ne miafe lɔlɔ" (2 Korintotɔwo 2: 5-8). Lɔlɔ axe mɔ ne be wòagase le eɔokui me be yenye Kristotɔ evelia o. Enye dɔla si trɔna gbɔna. Efe Afetɔ di be wòanye dɔwɔla le fiaɔefe la me. Ele be Kristotɔ bubuwo katã nade dzi fo ne ahakpe ɔe eɲu be wòava zu Mawu subɔla nutefewɔla si tsea ku. Ne womeɔe mɔ na nɔviɲutsu si trɔ dzime si wozra ɔo la be wòawɔ dɔ le Kristo fe Nutilã me o la, ke Nutilã la gblɛ eye mewo ɔeka o.

Nuvɔ si woɔo koɲ wɔ

Ðe vovototo aɔe le nuwɔwɔwɔ fe nuwɔna kple nuwɔ si woɔo koɲ wɔ domea? Ðe manya wɔ be woagbugbɔ amesi wɔa wo dometɔ ɔesiade ana Mawu oa? Hebritɔwo 10:26 . "Elabena ne míeɔe koɲ le nu vɔ wɔm (eɔe koɲ) le nyatefe la fe sidzedze xɔxɔ vɔ megbe la, vɔsa aɔeke meganɔa anyi ɔe nuwɔwo ta o."

Yohanes 8:34 "Yesu ɔo eɲu na wo be – 'Vavã, vavã mele egblɔm na mi be, ame sia ame si wɔa nu vɔ la, enye nuwɔ fe klivi."

Ðe ɔokuibɔɔ ɔe tetekpɔ me nana ame zua klivi loo alo nuwɔwɔwɔ fe nuwɔnae afia ame fe ɔofea? Menye ɔokuibɔɔ o ke boɲ nuwɔ wɔwɔ, didi be woayi edzi kple gbegebe be yematrɔ o ye hea klivinyenye na nuwɔ ve. Enye agbenɔwɔ. Ale esime wogakpɔɔ le fu fom kple ame kɔkɔewo; ele be woade nuwɔwɔla si metrɔ dzime o la ɔe aga le wofe hadomenuɔɔɔ ɔɔɔ me (agape nuɔɔɔ alo lɔlɔ fe kplɔɔɔ) nuɔɔɔ tso Afetɔ la fe kplɔ dzi, si nye nuwɔna si ɔoa ɲku Kristo fe uuvɔsa si wona ɔe wofe tsɔtsɔke ta dzi na wo.

Nyabiasewo

1. Taɔɔdzinu si le sɔlemeha la fe amehhe ɲue nye be wòana nɔvi aɔe nagbugbɔ adzra mía kple Mawu dome ɔo.
T. ___ F. ___ .
2. Ne nɔvi aɔe wɔ nuwɔ ɔe ɲuwò la, nukae nyea ɔoɔo si wowɔna le gɔmedzedzea me tsɔ gbugbɔa mia dome fomedodoa ɔoa anyi?
 - a. ___ Kplɔ xɔwòwo eye nàdze ɲgɔe
 - b. ___ Gblɔe na hamemegãwo
 - c. ___ Gblɔe na hame bliboa ale be woate ɲu aɔe hadede ɔa
 - d. ___ Yi egbɔ nàdzro kuxia me le dzidedzi me
3. Hadede kple nɔviɲutsu nuwɔwɔla si gbe dzimetɔtrɔ fia be kadodo aɔeke manɔ ame si o.
T. ___ F. ___ .
4. Nu kae wòle be Kristotɔ nawɔ ne nɔviɲutsu aɔe si gblɛ Mawu ɔi la trɔ dzime hetrɔ gbɔ?
 - a. ___ Míexɔ wò nyuie gake nàxe mɔ ɔe efe dɔwɔwɔ nu
 - b. ___ Mixɔe nyuie gake hadede boo aɔeke menɔ mia dome o

- c. ___ Xɔe nyuie eye nàde dzi fo nɛ le dɔwɔwɔ aɔɔe didi nɛ me le Nutilã la me.
5. Vɔsa kae li na Kristotɔ si yi edzi le nuvɔ wɔm ɔɔe koŋ?
- a. ___ Kristo
- b. ___ Ðeke o